

Źródła wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C i metod badań diagnostycznych

Paweł Kalinowski¹, Marta Estera Kowalska¹, Urszula Bojakowska²

¹ Samodzielna Pracownia Epidemiologii, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

² Studium Doktoranckie przy Samodzielnej Pracowni Epidemiologii, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Kalinowski P, Estera Kowalska M, Bojakowska U. Źródła wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C i metod badań diagnostycznych. Med. Og Nauk Zdr. 2014; 20(1): 92–97.

Streszczenie

Wprowadzenie i cel pracy. Wirusowe zapalenie wątroby typu C ze względu na bezobjawowy przebieg oraz brak skutecznej szczepionki zostało uznane przez Światową Organizację Zdrowia za jedno z największych zagrożeń epidemiologicznych. Celem pracy jest analiza źródeł wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C, poznanie wiedzy grupy badanych na temat możliwości wykrycia wirusa HCV w organizmie oraz poznanie opinii ankietowanych na temat poziomu poinformowania populacji polskiej na temat tej choroby.

Materiał i metody. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone wśród 115 osób zamieszkałych na terenie województwa lubelskiego w wieku od 32 do 55 lat. Uzyskane wyniki badań zostały poddane analizie statystycznej z wykorzystaniem testu chi-kwadrat oraz współczynnika korelacji V Cramera.

Wyniki. Zdecydowana większość badanych ma wiedzę dotyczącą możliwości wykonywania badań diagnostycznych w kierunku zakażenia HCV. Wyniki badań wykazały, iż głównym obecnym źródłem wiedzy badanej grupy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C jest telewizja. Natomiast, za wiarygodne źródło informacji respondenci uznali lekarza rodzinnego, od którego chcieliby uzyskać informacje na ten temat. Jednocześnie ponad 80% ankietowanych przyznało, że niewiele wie o wirusowym zapaleniu wątroby typu C.

Wnioski. Badana grupa posiada wiedzę na temat badań diagnostycznych wykrywających zakażenie HCV. Respondenci przyznali, że ich wiedza na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C jest niewielka oraz chcieliby dowiedzieć się na ten temat więcej. Analiza opinii ankietowanych ustaliła, że wiarygodnym źródłem wiedzy na temat tej choroby jest personel medyczny.

Słowa kluczowe

wirusowe zapalenie wątroby typu C, źródło informacji, badanie diagnostyczne

WPROWADZENIE

Po raz pierwszy wirus zapalenia wątroby typu C (*hepatitis C virus* – HCV) został rozpoznany w 1989 roku [1]. Od tego czasu wdrożono wiele badań seroepidemiologicznych, które były podstawą do oszacowania przez WHO liczby osób zakażonych na świecie na 170–300 mln [2]. Te same badania przyczyniły się do ustalenia grup osób o szczególnym ryzyku zakażenia HCV. Obecnie do grup tych należą osoby uzależnione od narkotyków, poddawane dializom oraz osoby wielokrotnie hospitalizowane, głównie w krajach, gdzie nie wdrożono odpowiedniego reżimu sanitarnego i procedur zapobiegawczych [2]. Zakażenie HCV u około 80% chorych przechodzi w formę przewlekłego zapalenia wątroby typu C, które przez długi okres może przebiegać bez charakterystycznych objawów [3]. Brak klinicznych objawów skutkuje późnym wykryciem choroby, najczęściej podczas wykonywania rutynowych badań. Procedura diagnostyczna wirusowego zapalenia wątroby typu C opiera się na serologicznych badaniach przesiewowych, testach w kierunku obecności przeciwciał anti-HCV oraz wykryciu RNA wirusa w organizmie. Badania przesiewowe są wykonywane testem immunoenzymatycznym IV generacji. Pozytywne wyniki testów przeciwciał anti-HCV świadczą o kontakcie danej osoby z wirusem, ale nie oznaczają aktywnego zakażenia.

Dlatego też, w celu potwierdzenia zakażenia, wykonuje się badania na obecność RNA wirusa w surowicy krwi lub tkance wątroby [4]. W Polsce wykonano wiele badań przekrojowych mających ocenić rozpowszechnienie zakażenia HCV. Najnowsze badanie przekrojowe przeprowadzone w latach 2010–2011 pozwoliło zweryfikować poprzednio wykonane badania i oszacować, iż odsetek osób posiadających przeciwciała anti-HCV wynosi 0,86%, czyli jest to około 270 000 osób dorosłych, natomiast odsetek osób zakażonych HCV szacowany jest na 0,6%, co daje około 188 000 osób [4].

W Polsce najczęściej zakażeń HCV (około 60%) notuje się u osób uzależnionych od narkotyków przyjmowanych drogą dożylną. Częstość zakażeń wzrasta do 90% w przypadku osób zakażonych również wirusem HIV [5]. Ponadto, ważną grupę ryzyka zakażenia HCV, ze względu na możliwość uszkodzeń skóry przy wykonywaniu zabiegów medycznych, stanowią pracownicy ochrony zdrowia [6]. W Polsce w 2010 roku wirusowe zapalenia wątroby typu B i C stanowiły łącznie 49% przypadków chorób zawodowych wśród osób zatrudnionych w ochronie zdrowia, natomiast odsetek pracowników z wirusowym zapaleniem wątroby typu C był wyższy od odsetka rozpoznania wirusowego zapalenia wątroby typu B [7].

Jak donosi Polska Grupa Ekspertów HCV, ponad 95% nosicieli wirusa HCV w Polsce nie jest świadomych jego obecności [8]. Brak czynnej profilaktyki oraz niski poziom wiedzy społeczeństw na temat wirusowego zapalenia wątroby to ważne czynniki rosnącego zagrożenia epidemiologicznego [2,8]. Brak wiedzy o wirusie HCV i metodach jego diagnostyki nie dotyczą tylko ogółu społeczeństwa, ale też, jak pokazują wyniki dotąd przeprowadzonych badań, osoby za-

Adres do korespondencji: Paweł Kalinowski, Samodzielna Pracownia Epidemiologii, ul. Chodźki 1, 20-093 Lublin, Polska
e-mail: p.kalinowski@umlub.pl

Nadesłano: 1 października 2013 roku; Zaakceptowano do druku: 25 listopada 2013 roku

każone HCV mają małą wiedzę na ten temat. Badanie Franek G. i wsp. Ujawniło, iż osoby zakażone HCV wykazują duże braki wiedzy o chorobie. Według wyników wymienionego badania większym zakresem wiedzy dysponowały osoby z grupy wiekowej od 18 do 25 lat, natomiast osoby starsze, które chorują najdłużej, nie wykazują większego przyrostu wiedzy w stosunku do pozostałych grup [9].

CEL PRACY

Celem pracy było ustalenie źródeł wiedzy badanej grupy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C, ponadto poznanie wiedzy badanych na temat możliwości wykonania badania diagnostycznego wykrywającego zakażenia HCV, a także analiza opinii respondentów na temat poziomu poinformowania społeczeństwa polskiego na temat tej choroby. Praktyczny cel badań odnosił się do zastosowania uzyskanych wyników przy tworzeniu i modyfikacji powszechnie dostępnych źródeł wiedzy dotyczących wirusowego zapalenia wątroby typu C oraz strategii programów edukacyjnych skierowanych do ogółu społeczeństwa.

MATERIAŁ I METODY

Przeprowadzone badanie własne miało charakter sondażu diagnostycznego, z wykorzystaniem techniki samozwrotnego kwestionariusza wywiadu. Narzędziem badawczym była autorski anonimowy kwestionariusz ankiety wywiadu zawierający 23 pytania zamknięte dotyczące wirusowego zapalenia wątroby typu C, źródeł wiedzy o wirusowym zapaleniu wątroby typu C, możliwości wykonania badań diagnostycznych w celu wykrycia zakażenia HCV oraz opinii respondentów o stopniu poinformowania społeczeństwa polskiego o tej chorobie. Badaniem ankietowanym zostało objętych 115 osób zamieszkujących województwo lubelskie (powiat lubelski, powiat lubartowski i puławski) w wieku od 32 do 55 lat. Badanie trwało od marca do czerwca 2013 roku. W celu weryfikacji zestawu pytań ankietowanych i poprawy efektywności badania zasadniczego zostało przeprowadzone badanie pilotażowe na grupie 20 osób. Omawiane badanie własne stanowi wstęp do badania głównego obejmującego szerszą populację mieszkańców województwa lubelskiego. Analiza statystyczna została przeprowadzona w oparciu o metody statystyki opisowej oraz test chi-kwadrat i współczynnik korelacji V Cramera. Obliczenia wykonano przy użyciu programu Statistica 10,0. We wszystkich analizach przyjęto poziom istotności $p < 0,05$.

WYNIKI

Charakterystyka grupy badanej

Badanie przeprowadzono na grupie 115 osób: 63 kobiet (55%) i 52 mężczyzn (45%) w wieku od 32 do 55 lat. Średnia wieku wynosiła 41,9 lat. Przeważająca liczba ankietowanych – 91 osób (79%) mieszka w mieście powyżej 100 tys. mieszkańców, 24 osób (21%) zamieszkuje małe miast do 100 tys. mieszkańców. Wśród badanej grupy najwięcej osób – 45 (65%) posiadało wykształcenie średnie, wykształcenie wyższe zadeklarowało 25 osób (22%), a zawodowe 15 osób

(13%). Pracujący na etacie stanowili największą część badanych – 104 osoby (90,4%), 9 osób (7,8%) prowadziło własną działalność gospodarczą, 2 osoby (1,7%) były bezrobotne. Większość ankietowanych stanowiły osoby zamężne/żonate – 86 (75%), stan cywilny wolny podało 13 osób (11%), rozwiedzionych lub żyjących w separacji było 10 osób (9%), a wdów i wdowców zanotowano 6 osób (5%). Zdecydowana większość ankietowanych (84 osoby – 73%) określiła swoją sytuację materialną jako średnią. Status dobrej sytuacji materialnej podało 21 osób (18,3%), a złą zadeklarowało 10 osób (8,7%). Analizę statystyczną przeprowadzono między odpowiedziami na zadane pytania ankietowe a zmiennymi: płeć, wiek i miejsce zamieszkania. Między wiekiem a uzyskanymi wynikami nie stwierdzono zależności istotnej statystycznie.

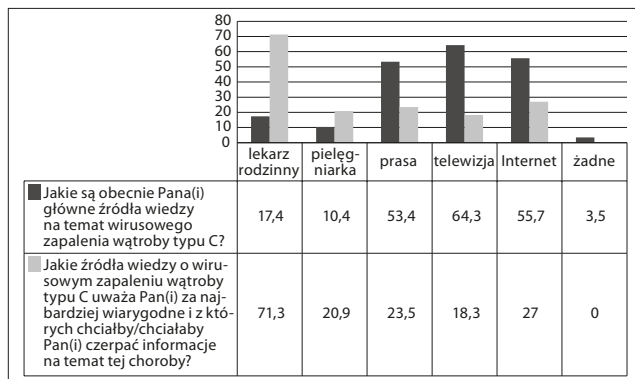
W pierwszej części badania ankietowego poproszono respondentów o odpowiedź na pytanie dotyczące ich wiedzy na temat możliwości wykonania badania diagnostycznego w celu wykrycia zakażenia HCV. Ponad 80% ankietowanych potwierdziło istnienie badania diagnostycznego umożliwiającego wykrycie wirusa zapalenia wątroby typu C w organizmie człowieka (tab. 1). Co ważne, żadna z ankietowanych osób nie odpowiedziała na dane pytanie negatywnie. Pozostałe 18,3% respondentów nie wie, czy istnieje badanie diagnostyczne wykrywające zakażenie HCV. Analiza statystyczna, przeprowadzona w celu stwierdzenia występowania zależności istotnej statystycznie pomiędzy płcią, miejscem zamieszkania a odpowiedziami respondentów na pytanie dotyczące możliwości wykonywania badania diagnostycznego wykrywającego zakażenie HCV, wykazała, że więcej kobiet (93,7%) niż mężczyzn (67,3%) uważa, że możliwe jest wykonanie badania diagnostycznego w celu wykrycia wirusa zapalenia wątroby typu C. Z kolei znacznie więcej mężczyzn (32,7%) niż kobiet wybrało odpowiedź „nie wiem” (tab. 1). Zależność pomiędzy płcią a wiedzą na omawiany temat jest istotna statystycznie ($p=0,000$). Z kolei korelację między zmiennymi należy określić jako umiarkowanie silną (V Cramera=0,339).

Tabela 1. Czy według Pana(i) jest możliwość wykonania badania diagnostycznego w celu wykrycia wirusa zapalenia wątroby typu C?

	Płeć		Miejsce zamieszkania				Razem			
	kobiety	mężczyźni	miejscowość do 100 tys. mieszkańców		miejscowość powyżej 100 tys. mieszkańców		N	%		
	N	%	N	%	N	%	N	%		
tak	59	93,7	35	67,3	24	100,0	70	76,9	94	81,7
nie wiem	4	6,3	17	32,7	0	0,0	21	23,1	21	18,3
ogółem	63	100,0	52	100,0	24	100,0	91	100,0	115	100,0
	Chi ² =13,24; p=0,000; V Cramera=0,339				Chi ² =6,78; p=0,009; V Cramera=0,334					

Wszyscy respondenci z mniejszych miejscowości oraz 3 z 4 (76,9%) z miejscowości większych uważają, że jest możliwość wykonania badania diagnostycznego w celu wykrycia wirusa zapalenia wątroby typu C. Wykazano, iż zależność pomiędzy miejscem zamieszkania a wiedzą na omawiany temat jest wysoce istotna statystycznie ($p=0,009$), a korelacja pomiędzy zmiennymi jest umiarkowanie silna (V Cramera=0,334).

Kolejnym aspektem analizowanym w badaniu były źródła wiedzy badanej grupy na temat wirusowego zapalenia wą-

Rycina 1. Źródła wiedzy o chorobie obecne oraz uznane za wiarygodne przez respondentów

troby typu C. Zapytano respondentów o ich obecne źródła wiedzy na temat danej choroby (ryc. 1). Najwięcej ankietowanych (64,3%) wskazało telewizję jako ich główne źródło wiedzy o wirusowym zapaleniu wątroby typu C. Ponad 50% badanych podawało jako źródło wiedzy Internet oraz prasę. Najmniej respondentów wskazywało lekarza rodzinnego (17,4%) oraz pielęgniarkę (10,4%) jako ich obecne główne źródło wiedzy na temat choroby. Następnie poproszono respondentów o podanie najbardziej, w ich opinii, wiarygodnych źródeł wiedzy, z których chcieliby czerpać informacje na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C. Za najbardziej wiarygodne źródło informacji ankietowani uznali lekarza rodzinnego (71,3%). W dalszej kolejności ankietowani wskazywali Internet (27%), prasę (23,5%), pielęgniarkę (20,9%) oraz telewizję (18,3%).

Następnie przeanalizowano opinie respondentów na temat ich chęci pozyskania większych zasobów informacji na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C oraz opinie dotyczące poziomu poinformowania polskiego społeczeństwa na temat tej choroby (tab. 2). Zdecydowana większość badanych (86,1%) wyraża chęć uzyskania większej ilości informacji o tej chorobie. Przeprowadzono analizę statystyczną między odpowiedziami na omawiane pytania a płcią i miejscem zamieszkania. Zdecydowanie więcej kobiet (95,2%) niż mężczyzn (75%) chciałoby dowiedzieć się więcej o wirusowym

Tabela 2. Czy chciałby/chciałaby Pan(i) dowiedzieć się więcej na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C?

	Płeć				Miejsce zamieszkania				Razem	
	kobiety		mężczyźni		miejsce do 100 tys. mieszkańców		miejsce powyżej 100 tys. mieszkańców			
	N	%	N	%	N	%	N	%		
tak, niewiele wiem o tej chorobie	60	95,2	39	75,0	17	70,8	82	90,1	94	81,7
nie, moja wiedza jest wystarczająca	3	4,8	13	25,0	7	29,2	9	9,9	21	18,3
ogółem	63	100,0	52	100,0	24	100,0	91	100,0	115	100,0
	Chi ² =9,74; p=0,002; V Cramera=0,291				Chi ² =5,89; p=0,015; V Cramera=0,226					

zapaleniu wątroby typu C. Natomiast znacznie więcej mężczyzn (25%) niż kobiet (4,8%) uważa, że ich wiedza jest wystarczająca. Zależność pomiędzy płcią a odpowiedziami na omawiane pytanie jest wysoce istotna statystycznie (p=0,002), natomiast korelacja pomiędzy zmiennymi jest niezbyt silna (V Cramera=0,291).

Znacznie więcej respondentów z dużych miejscowości (90,1%) niż z miejscowości mniejszych (70,8%) chciałoby dowiedzieć się więcej na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C. Zależność pomiędzy miejscem zamieszkania a chęcią uzyskania dodatkowych informacji jest istotna statystycznie (p=0,015), zaś współczynnik korelacji V Cramera=0,226 świadczy o umiarkowanie silnej korelacji pomiędzy zmiennymi.

Na pytanie: „Czy społeczeństwo polskie jest dostatecznie informowane o wirusowym zapaleniu wątroby typu C?”, ponad 50% ankietowanych odpowiedziało „raczej nie”. Odpowiedź „nie” jest dostatecznie informowane wskazało ponad 30% badanych. Tylko 7,8% wybrało odpowiedź „raczej tak”, a odpowiedzi „zdecydowanie tak” udzieliło tylko 5,2% respondentów. Wyniki omawianego pytania zostały poddane analizie statystycznej. Więcej kobiet (55,56%) niż mężczyzn (44,23%) uważa, że społeczeństwo polskie jest nie dostatecznie informowane na temat WZW typu C (tab.3). Między płcią a odpowiedziami na omawiane pytanie stwierdzono zależność istotną statystycznie (p=0,010), natomiast współczynnik V Cramera=0,339 świadczy o umiarkowanie silnej korelacji pomiędzy zmiennymi. Nie wykazano zależności istotnej statystycznie między miejscem zamieszkania a odpowiedziami na omawiane pytanie.

Tabela 3. Czy według Pana(i) opinii, społeczeństwo polskie jest dostatecznie informowane o wirusowym zapaleniu wątroby typu C?

	Płeć				Razem	
	kobieta		mężczyzna			
	N	%	N	%		
zdecydowanie tak	2	3,17	4	7,69	6	5,2
raczej tak	2	3,17	7	13,46	9	7,8
raczej nie	35	55,56	23	44,23	58	50,4
nie	24	38,18	13	25,00	37	32,2
nie wiem	0	0,00	5	9,62	5	4,3
Ogółem	63	100,0	52	100,0	115	100

Chi²=13,26; p=0,010; V Cramera=0,339

DYSKUSJA

Bezobjawowy lub skąpoobjawowy przebieg wirusowego zapalenia wątroby typu C oraz brak skutecznej czynnej metody profilaktyki powoduje nazywanie tej choroby „cichym zabójcą” [8]. Edukacja społeczeństwa, poprzez zwiększanie świadomości na temat wirusa HCV oraz wirusowego zapalenia wątroby typu C, stanowi jedną z metod zapobiegania zakażeniom HCV, a tym samym służy zwiększaniu potencjału zdrowotnego całego społeczeństwa. W Polsce w 2010 oraz w 2012 roku przeprowadzono badania opinii publicznej dotyczące wirusowego zapalenia wątroby typu C. Brak jest wiarygodnych publikacji naukowych, które podejmowałyby zagadnienie poziomu wiedzy ogółu społeczeństwa polskiego na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C.

W 2012 roku Instytut Badań Społecznych GfK Polonia opublikował wyniki sondażu przeprowadzonego na reprezentatywnej grupie 1000 osób w zakresie ich wiedzy o wirusowym zapaleniu wątroby typu C. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, iż 32,1% ankietowanych nigdy nie słyszało o HCV/WZW C, a tylko 6% łączyło skrót HCV z wirusem i chorobą wątroby [10]. Wyniki tego sondażu potwierdziły niski poziom wiedzy społeczeństwa na temat danej choroby. Porównywalne wyniki uzyskano w poprzednim badaniu oceny stanu wiedzy Polaków na temat wirusowego zapalenia wątroby przeprowadzonym przez TNS OBOP w 2010 roku, które wykazały, że 86% ankietowanych nie słyszało o wirusowym zapaleniu wątroby typu C oraz nie utożsamia wirusa HCV z tą chorobą [11]. Badania własne zostały skoncentrowane na poznaniu źródeł wiedzy badanej grupy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C oraz ich opinii dotyczących wiarygodnych źródeł informacji, z których chcieliby czerpać na ten temat wiedzę. Badania własne ujawniły, iż zdecydowana większość respondentów jest świadoma istnienia możliwości wykrycia wirusa HCV poprzez wykonanie badania diagnostycznego.

Jednakże, jak ujawniły wyniki sondażu TNS OBOP, pomimo świadomości istnienia badań diagnostycznych wykrywających zakażenie HCV ponad 90% ankietowanych nigdy nie wykonywało takich badań [11]. Jako powód niewykonywania tych badań większość respondentów podawała, że „są zdrowi, nic im nie dolega”, drugim powodem najczęściej podawanym przez ankietowanych była odpowiedź „nikt mi nie mówił, że powinienem robić takie badania”. To samo badanie ujawniło, iż 87% badanych nigdy nie rozmawiało o wirusowym zapaleniu wątroby typu C z lekarzem rodzinnym. Co ważne, badanie własne wykazało, iż lekarz oraz pielęgniarka nie stanowią dla badanej grupy głównych źródeł wiedzy na temat danej choroby. Badana grupa najczęściej wybiera media (telewizja, Internet, prasa) jako obecne źródła wiedzy, co potwierdza wyniki badań na temat mediów jako źródła wiedzy. Wyniki wymienionych badań wskazały, iż ponad 80% respondentów wybiera Internet jako główne źródło wiedzy o zdrowiu [12]. Pomimo to, badania pokazały, iż respondenci chcieliby uzyskiwać wiarygodne informacje na ten temat od swojego lekarza rodzinnego. Może to stanowić ważny element w organizacji profilaktyki i promocji zdrowia na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej.

Badana grupa w większości uznała, iż społeczeństwo polskie nie jest dostatecznie informowane o wirusowym zapaleniu wątroby typu C. Opinia respondentów na ten temat może być ważnym faktorem w planowaniu profilaktyki, a zwłaszcza edukacji zdrowotnej w zakresie wirusowego zapalenia wątroby typu C.

WNIOSKI

1. Badana grupa ma wiedzę o możliwości wykonania badań diagnostycznych w celu wykrycia wirusa HCV w organizmie. Przeprowadzone badanie wykazało, iż więcej wiedzy na ten temat mają kobiety.
2. Badanie własne wykazało, że głównym źródłem wiedzy badanej grupy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C są media (telewizja, Internet, prasa). Jednocześnie respondenci stwierdzili, iż wiarygodnym źródłem informacji na dany temat, z którego chcieliby korzystać, jest personel medyczny (lekarz rodzinny, pielęgniarka).
3. W opinii badanej grupy społeczeństwo polskie nie jest dostatecznie informowane o wirusowym zapaleniu wątroby typu C. Ponadto większość badanych przyznała, że niewiele wie o tej chorobie, ale równocześnie deklarują oni chęć uzyskania większej ilości informacji na ten temat, zwłaszcza za pośrednictwem lekarza rodzinnego. Uzyskane wyniki świadczą mogą o niskiej skuteczności prowadzenia edukacji zdrowotnej.

PIŚMIENNICTWO

1. World Health Organization. Hepatitis C. *Weekly Epidemiol Rec* 1997; 72: 65–72.
2. World Health Organization EB126/ Conf.Paper No.10 z 22 stycznia 2010 – Draft rezolucji http://www.who.int/csr/disease/hepatitis/GHP_framework.pdf (dostęp: 10.09.2013).
3. Stepień M, Rosińska M. Badania rozpowszechnienia HCV w Polsce – gdzie jesteśmy?. *Przegl Epidemiol.* 2011; 65: 15–20.
4. Godzik P, Kołakowska A, Madaliński K. i wsp. Rozpowszechnienie przeciwciał anti-HCV wśród osób dorosłych w Polsce – wyniki badania przekrojowego w populacji ogólnej. *Przegl Epidemiol.* 2012; 66: 575–580.
5. Muszyńska A, Pokorna-Kaławak D, Steciwko A. Zakażenia HCV – narastający problem zdrowia publicznego. *Ter Med Rodz.* 2010; 5: 55–58.
6. Goniewicz M, Włoszczak-Szubda A, Niemcewicz M. i wsp. Injuries caused by sharp instruments among healthcare workers – international and Polish perspectives. *Ann Agric Environ Med.* 2012; 3(19):523–527.
7. Wilczyńska U, Szeszenia-Dąbrowska N, Sobala W. i wsp. Choroby zawodowe stwierdzone w Polsce w 2010 roku. *Med Pracy.* 2011; 62: 347–357.
8. Polska Grupa Ekspertów HCV. Oświadczenie Polskiej Grupy Ekspertów HCV na temat Wirusowego Zapalenia Wątroby typu C w Polsce w 2012 roku. http://akademiiawzwc.pl/wp-content/uploads/2012/07/RAPORT_PGE_HCV-11.pdf (dostęp: 26.09.2013).
9. Franek G, Chłopecka H, Cabaj M i wsp. Ocena stanu wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C wśród nosicieli i chorych. *Ann Univ Mariae Skłodowska Med.* 2005; 60 (16): 463–466.
10. Badanie GfK Polonia. www.akademiiawzwc.pl (dostęp: 23.09.2013).
11. Badanie TNS OBOP. Wiedza Polaków na temat wirusowego zapalenia wątroby – www.gwiadzanadziei.pl/download/raport_wiedza_na_temat_wirusowego_zapalenia_watroby_tns_.pdf (dostęp: 23.09.2013).
12. Szymczuk E, Zajchowska J, Dominik A i wsp. Media jako źródło wiedzy o zdrowiu. *Med. Og Nauk Zdr.* 2011;4(17): 165–168.

ANKIETA WYŁĄCZNIE DO CELÓW BADAWCZYCH**Szanowni Państwo,**

Prowadzone przez nas badania, mają na celu zbadanie stanu wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C. Przedstawiony poniżej kwestionariusz jest anonimowy. Uzyskane z niego informacje będą użyte wyłącznie do celów badawczych.

Z góry dziękujemy za udzielenie szczerych odpowiedzi

1. Płeć:
  - a) kobieta
  - b) mężczyzna
2. Wiek: .....lat
3. Miejsce zamieszkania:
  - a) wieś
  - b) miasto do 100 000 mieszkańców
  - c) miasto powyżej 100 000 mieszkańców
4. Wykształcenie:
  - a) podstawowe
  - b) zawodowe
  - c) średnie
  - d) wyższe
5. Stan cywilny:
  - a) panna/kawaler
  - b) mężatka/żonaty
  - c) rozwiedziona(y)/ separacja
  - d) wdowa/wdowiec
6. Zatrudnienie:
  - a) student
  - b) bezrobotny
  - c) praca na etacie
  - d) własna działalność gospodarcza
  - e) praca w rolnictwie
7. Ocena sytuacji materialnej:
  - a) dobra
  - b) średnia
  - c) zła
8. W jaki sposób można się zakażać wirusem zapalenia wątroby typu C? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)
  - a) zainfekowane narzędzia medyczne oraz niemedyczne (cążki, nożyczki, igły)
  - b) kontakt płciowy
  - c) droga pokarmowa (zanieczyszczone wirusem ręce lub żywność)
  - d) pocałunek
  - e) uścisk dłoni, przytulanie się
  - f) korzystanie ze wspólnych sztućców i naczyń z osobą zakażoną
  - g) inne
  - h) nie wiem
9. Jakie sytuacje i miejsca, Pana(i) zdaniem, sprzyjają zakażeniu wirusem zapalenia wątroby typu C? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)
  - a) pobyt w szpitalu, przychodnia, stacja krwiodawstwa (kontakt z igłą)
  - b) wizyta u dentysty
  - c) usługi fryzjerskie i kosmetyczne (gdy dojdzie do uszkodzenia skóry)
  - d) w czasie porodu (matka może zakażyć dziecko)
  - e) korzystanie z tej samej łaźienki, co osoba zakażona
  - f) przyjmowanie dożylnie narkotyków
  - g) inne
  - h) nie wiem
10. Kto, Pana(i) zdaniem, jest szczególnie narażony na zakażenie wirusem zapalenia wątroby typu C? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)
  - a) pracownicy ochrony zdrowia
  - b) osoby hospitalizowane
  - c) narkomani
  - d) osoby po transfuzji krwi
  - e) pacjenci gabinetów stomatologicznych
  - f) osoby korzystające z salonów tatuażu
  - g) osoby korzystające z usług kosmetycznych i fryzjerskich
  - h) osoby mające wielu partnerów seksualnych
  - i) inne
  - j) nie wiem
11. Przeciwno wirusowemu zapaleniu wątroby typu C istnieje szczepionka:
  - a) tak
  - b) nie
  - c) nie wiem
12. Zażółcenie powłok skórnych jest głównym objawem zapalenia wątroby typu C:
  - a) tak
  - b) nie
  - c) nie wiem
13. Wirusowe zapalenie wątroby typu C najczęściej przebiega bezobjawowo:
  - a) tak
  - b) nie
  - c) nie wiem
14. Czy drogi przenoszenia wirusowego zapalenia wątroby typu C są takie same jak wirusowego zapalenia wątroby typu B?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) nie wiem
15. Czy, Pani(a) zdaniem, wirusowe zapalenie wątroby typu C jest bardziej rozpowszechnione niż wirusowe zapalenie wątroby typu B?
  - a) tak
  - b) nie
  - c) nie wiem
16. Proszę zaznaczyć metody zapobiegania zakażeniu wirusem zapalenia wątroby typu C (można zaznaczyć kilka odpowiedzi):
  - a) szczepionka
  - b) unikanie kontaktu z ochroną zdrowia
  - c) unikanie przypadkowych kontaktów seksualnych

- d) ochrona przed zranieniem (uszkodzenia skóry, błon śluzowych)
 e) unikanie stosowania narkotyków dożylnie
 f) przestrzeganie podstawowych zasad higieny (mycie rąk)
17. Czy kiedykolwiek uczestniczył(a) Pan(i) w sytuacji lub zdarzeniu, które mogłyby skutkować zakażeniem wirusem zapalenia wątroby typu C?
 a) tak
 b) chyba tak
 c) nie
 d) chyba nie
 e) nie wiem/nie pamiętam
18. Czy, według Pana(i), istnieje możliwość wykonania badania diagnostycznego w celu wykrycia wirusa zapalenia wątroby typu C?
 a) tak
 b) nie
 c) nie wiem
19. Gdyby istniała możliwość wykonania badania diagnostycznego w celu wykrycia zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C, to czy chciałby /chciałaby Pan(i) wykonać takie badanie?
 a) zdecydowanie tak
 b) nie, jestem zdrowa(y), nie mam objawów
 c) nie, wolę nie wiedzieć o zakażeniu
 d) nie mam czasu
 e) nikt nie informował mnie, że powinno wykonywać się takie badania
 f) nie wiem
20. Jakie są obecnie Pana(i) główne źródła wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)
 a) lekarz rodzinny
 b) pielęgniarka
 c) prasa
 d) telewizja
 e) Internet
 f) żadne
21. Jakie źródła wiedzy o wirusowym zapaleniu wątroby typu C uważa Pan(i) za najbardziej wiarygodne i z których chciałby/chciałaby Pan(i) czerpać informacje na temat tej choroby? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)
 a) lekarz rodzinny
 b) pielęgniarka
 c) prasa
 d) telewizja
 e) Internet
22. Czy chciałby/chciałaby Pan(i) dowiedzieć się więcej na temat wirusowego zapalenia wątroby typu C?
 a) tak, niewiele wiem o tej chorobie
 b) nie, moja wiedza jest wystarczająca
 c) nie, jest mi to niepotrzebne
23. Czy, według Pana(i) opinii, społeczeństwo polskie jest dostatecznie informowane o wirusowym zapaleniu wątroby typu C?
 a) zdecydowanie tak
 b) raczej tak
 c) raczej nie
 d) nie
 e) nie wiem

Sources of knowledge about hepatitis C and methods of diagnostics

Abstract

Introduction and aim. Hepatitis C has been recognized by the World Health Organization as one of the largest epidemiological risks because of its asymptomatic course and lack of an effective vaccine. The aim of this study is to analyze the sources of knowledge about hepatitis C and methods of diagnostics of the hepatitis C virus, and to identify the opinions of respondents on the level of the information about the disease in the Polish population.

Material and methods. A survey was conducted among 115 people living in the Lublin province, aged 32–55 years. The obtained results were statistically analyzed using the Chi-2 and Cramer's V correlation coefficient.

Results. The great majority of respondents had knowledge of the ability to perform diagnostic tests for HCV. The results showed that the main source of current knowledge about hepatitis C in respondents is television. However, respondents considered the family doctor a reliable source of information about the disease. At the same time, more than 80% of respondents stated that they had insufficient knowledge about hepatitis C.

Conclusions. The study group is aware of the diagnostic tests for the detection of HCV infection. Respondents admitted that their knowledge about hepatitis C is small and would like to learn more about it. Analysis surveyed agreed that a reliable source of knowledge about the disease is the medical staff.

Key words

hepatitis C, source of information, diagnostic examination

